

παντρεύεται τη γελανή, την ψαροπούλα Αίμνη.
Μέσ' απ' τη φιλιότητα σου γαίτα τραγουδάς
του γάμου το τραγούδι, ώς αϊς λυράρη.
Στοιχειού τεχνίτη δούλεμα σου φόρεσε τομπάρι,
πίεμένο από τις τρεμονιές του αποσπερίνη αχτίδες·
σου χάρισε υπερευχυνές ξωθιές γαλανοφρύδες·
της μυστικής του χώρας το λογόρι
στά πόδια σου το σώλασε, γαλανομάτα Αίμνη.

* Από τη φεγγαρόβρυση γλυκαναβρόντε, οι θύνοι!

* Ήθελε ο γεμπερός* δυν' περνά
θάματα σπέρνει, μαγικές πεντάλφες δλο γράφει
και το κομάκι από διαμάντι και τρυπιά
το ψάρι που είναι από χρυσάφι·
και τα καλάμια σου φλωριά της τραχηλιάς σου, Αίμνη,
και τὰ χαμνὸ ἀρμυροῦδι
και κείνο κείνο λίκναλο· κάθε πνεύ, τραγουδι.

* Από τη φεγγαρόβρυση γλυκαναβρόντε, οι θύνοι!

Βροχή από ξιφιδόπειρα κι από μαργουτιάρι.
Του τοπαζιού οι φατοματικές, τὰχνόγεια του ἀχάτη.
Σμυράνδι ἀπόφιο ξί βέρεα σου, ξιγνὸ μελισσοομάρι
παιδόπουλα * Ερωτόπουλα σ' ἀκοιουθάνε, και ἀπι
λιωκόδογο φίδι σέλλωσες, τὰ δρεῖρον καβαλλάρη!
Πέρα ἀρμενίζει δίδαστρον τη μὴ στοιχειωμένη ἀρμάδα·
κι ἀπὸ τὴ χώρα ὡς τὴ φτωχὴ ψιγὰδικη πελάδα,
δλα φεγγαροπρόσωπα και πνέματι δλα, Αίμνη.

* Από τη φεγγαρόβρυση γλυκαναβρόντε, οι θύνοι!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΓΩΪΣΜΟΣ*

Ο ἄνθρωπος βρισκόμενος στὸ πρῶτο στάδιο τῆς ἀνάπτυξής του, τὸ κυνηγετικό, εἶταν ἐκτεθειμένος σὲ μύριων εἰδῶν κινύσεων, καὶ σὲ μιὰ ἀδιάκοπη πύλη μεθερῆ καὶ μ' ὁμοῦς του. Τότε εἶταν τὸ πρῶτο ἐλατήριο, ὅπως λέει κι ὁ κ. Δ., πού τὸν ἐσπρωξε στὸν κοινωνικὸ βίον, γιὰτὶ ὁ ἄγριος πόλεμος κ' ἡ μικρὴ του δύναμη τὸν ἀνάγκασαν νὰ ζῇσιν μ' ἄλλα ζῶα τοῦ εἰδούς του, καὶ νὰ εὐκολύνῃ ἑαυτὸν τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Τὸ ἐνστικτο λοιπὸν τοῦ ἀτομικοῦ ἐγωῦσμου, φανερώνεται ὡς δημιουργὸς τῆς κοινωνίας. Ἡ ἀρχέγονη ὁμοῦς αὐτὴ κοινωνία δὲν ἔμεινε στάσιμη, καθὼς ξέρουμε. Γέννημα τοῦ ἐγωῦσμου, ὅπως εἶπανε, ἄρχισε νὰ σιγὰ νὰ ἐξελλίσσεται, με

* Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ περιεμένο φύλλο

σκοπὸ τὸ νὰ ὑπερετῇ πάντα καὶ καλύτερα, τὸ σιδερένιο αὐτὸ ἐνστικτο τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος. Ἔτσι, ἡ κατανόηση, πὼς ὁ ἀγῶνας τῆς ζωῆς θὰ γινόταν εὐκολώτερος, μετὰ τὸ ἡμέρωμα τῶν πιδ ἐπιδεχτικῶν σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ ζῶν, καὶ μετὰ τὴν ἐκμετάλλευσή τους, ἐσπρωξε τὸν ἄνθρωπο στὴν ποιμενικὴ ζωὴ, καὶ δημιουργήθηκε τὸ ποιμενικὸ στάδιο τῆς κοινωνίας. Ἡ ἴδια ὁμοῦς πάντα ἀνάγκη τῆς καλυτέρευσης τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς, ἡ ἴδια πάντα ὄθηση γιὰ καλύτερες συνθήκες, πού ὑπαγορεύονταν ἀπὸ τὸ ἐγωῦστικό ἐνστικτο, ἐρρίξαν καὶ τοῦτο τὸ κοινωνικὸ στάδιο στὴ φορὰ τῆς ἐξέλιξης, ὅπως καὶ κάθε ἄλλο πού τὸ ἀκολούθησε. Ἡ ὁρμὴ γιὰ τὴν ἐκμετάλλευσή τοῦ πλούτου τῆς γῆς ἔφερε τὸ γεωργικὸ στάδιο, κ' ἡ ἀνάγκη τῆς τελειοποίησης τῶν ἐργαλείων, ἡ ἐγωῦστικὴ ἀνάγκη τῆς προόδου τῆς τεχνικῆς, ἔκανε νὰ ἐξελιχθῇ τὸ στάδιο αὐτό, στὸ βιομηχανικὸ, πού περνοῦμε τώρα.

Βλέπουμε λοιπὸν μιὰ συνεχὴ ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας, ἀναγκαία καὶ ἀναπόφευκτη, γιὰτὶ τὴν ζητάει αὐτὴ ἡ φύση τῆς, αὐτὴ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀτομικοῦ ἐγωῦσμου, πού τὴ δημιουργήσε. Τὸ ἕνα στάδιο διαδέχεται τὸ ἄλλο ὅχι ἀπὸ ἐκφυλισμὸ, ὅπως λέν οἱ ναυτοκράτες, ἀλλὰ γιὰτὶ παρουσιάζει συνθήκες συμφερότερες στὸν ἀτομικὸ ἐγωῦσμό, ἀπ' ὅ,τι παρουσιάζει τὸ προηγούμενόν του, γιὰτὶ εἶναι καλύτερο καὶ τακτικότερο ἀπὸ κείνο. Ἡ κοινωνικὴ ἐξέλιξη λοιπὸν, ἡ δημιουργία δηλ. ἀπὸ κινούργια στάδια, εἶναι ἀνάγκη αὐτῆς τῆς ἴδιας κοινωνίας, καὶ καμμιὰ ὑπολύτως δόνηση δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ σταματήσει τὸ δρόμο τῆς.

Ἔτσι, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε ξένη θέληση, προχωρεῖ ἡ κοινωνία. Καὶ τὰ άτομα, ξεχωριστὰ τὸ καθένα, δὲν παίζουν κανένα ἀπολύτως ρόλο ἐναντίον τῆς ἐξέλιξης αὐτῆς, ὅπως φαίνεται ἀπ' ὅσα εἶπανε πάρα πάντου. Προσαρμόζονται μόνο κάθε φορὰ τὸν ἐγωῦσμό τους μετὰ τὸν ἐγωῦσμό τῆς κοινωνίας πού θὰ βρεθοῦν, καὶ τὴν ἀκολουθοῦν στὸ δρόμο τῆς. Εἶναι σὰν τὸ νερό, πού φινάει τὸ ποτάμι, κι ὁμοῦς τὸ ἀκολουθεῖ στὸ ρεῦμα του. Τὸ άτομο λοιπὸν, μόλις γεννηθῇ, θὰ συμμορφωθῇ μετὰ τὴν κοινωνικὴν περιστασιν, πού θὰ βρῇ, θὰ πάρῃ τὰ καλά τους καὶ τὰ κακὰ τους, τὴν ἡθικὴν τους ἐν γένει, καὶ ἡ ἀκολουθήσῃ ἀσυναίσθητα τὴν κοινωνικὴν ἐξέλιξη, γιὰτὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ κἀνῃ ἄλλιως, ἐπειδὴ, ὅπως εἶπανε παραπάνου, ἡ κοινωνία ἂν καὶ ἀπαρτίζεται ἀπὸ άτομα, εἶναι ὁμοῦς, γιὰ τὸ καθένα τους, μιὰ

μάζα ἐντελὴς ἀνεξάρτητη ἀπ' αὐτὸ μονάχα, π' ἐκτελῶντας δλα τ' ἀτομα μαζ' ὅ τῆς, προχωρεῖ τὸ δρόμο τῆς, γιὰτὶ ἀκολουθεῖ τὸ ἐνστικτο τοῦ ἀτομικοῦ ἐγωῦσμου, πού τὴν γεννῇ. Τὸ ἐνστικτο αὐτὸ ὑπάρχει σ' ὅλα τὰτομα ἀνεξαιρέτως, κι αὐτὸ εἶναι τὸ ρεῦμα, πού σπρώχνει τὴν κοινωνία στὴν ἐξέλιξή τῆς.

Ἐπειδὴ ὁμοῦς, ὅπως εἶπανε, κάθε κινούργιο κοινωνικὸ στάδιο εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὸ προηγούμενόν του, γιὰτὶ, σὰν ἐξέλιξη ἐκείνου, παρέχει πλουσιώτερα τὰ τεχνικὰ μέσα, κι ἀλαφρόνει κατὰ πολὺ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, γι' αὐτὸ πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε τώρα, πὼς καὶ τὰ άτομα, πού ἀνέχονται στὰ πιδ προχωρημένα κοινωνικὰ στάδια, εἶναι, κατὰ φυσικὸ νόμο, ἀνώτερα ἀπὸ τὰτομα τῶν προηγούμενων σταδίων. Κάθε κινούργιο κοινωνικὸ στάδιο δίνει μὴν εὐρύτερη ἀντίληψή τῆς ζωῆς ἀπὸ τὸ προηγούμενόν του, μετὰ τὰ ἀνώτερα τεχνικὰ του μέσα, κι αὐτὴ ἡ ἀντίληψή τῆς ζωῆς, πού ἐπιδρᾷ ἄμεσα στὰ ἀτομά του, ἀξιώνει τὸν πνευματικὸν τους ἐξέλιξοντα, καὶ τὰ κάνει πνευματικῶς ἀνώτερα ἀπὸ τὰτομα τοῦ προηγούμενου. Ἡ εὐκολὴ ἐπικοινωνία λ.χ. τῶν ἀτόμων ἀπομακρυσμένων μερῶν μετὰ τὸς, μετὰ τὰ προχωρημένα μέσα παραγωγῆς καὶ συγκοινωνίας, πού διατίθεται τὸ τωρινὸ μας κοινωνικὸ στάδιο, ἀξιώνει ἀναμφύβολα τὴν πνευματικὴν κατὰστασιν καὶ τῶν ἐκείνων, μετὰ τὴν ἀδιάκοπη ἐπίδραση τοῦ ἐνὸς στὸ ἄλλο, πού ἀποτέλεσμα τῆς εἶναι ἡ νίκη τῶν ἰσχυρότερων, δηλ. τῶν ἀνώτερων στοιχείων. Κανεὶς δὲ ὅ' ἀρνῇθῃ βέβαια, πὼς ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς ἐξέλιξης ρίχνει πολλὰς πρόληψεις, πού καθιέρωναν τὰ προηγούμενα στάδια, καὶ πὼς ἡ τελειοποίησις τῶν ἐργαλείων ἐπιτρέπει τὴν εὐδακίμην, καὶ τὴν πρόοδον ἐπιστημῶν, πού εἶναι ἀδύνατον νὰ φανερωθοῦν μετὰ τὰρχέοντα, χοντρά μέσα. Κάθε συγκριτικὴ λοιπὸν παρατήρησις, διὰ ἐπιστημονικῶς κοινωνικῶν σταδίων, ἢ γιὰτὶ ἀναγκαστικῶς γιὰ ἀποτέλεσμα, κείνο πού ὑπεστηρίζεμε πάρα πάντου, πὼς δηλ. ἡ ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας, εἶναι καὶ ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πὼς ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς φέρνει πρόοδον τῆς ἐπιστήμης, κατὰστασιν τῶν προλήψεων, εὐγνωσθῇ δηλ. τοῦ πνευματικοῦ ἐπίπεδου τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπ' ὅλα αὐτὰ βγαίνει τὸ συμπέρασμα: πὼς ἡ ἰδεολογία καὶ ἡ πνευματικὴ ἐν γένει ἀνάπτυξις δὲν εἶναι τίποτα ἀπὸ τὸ τίποτα, τίποτα ἔξω ἀπὸ τὸπο καὶ χρόνον, παρὰ ἕνα ἀναγκαστικὸ ἀποτέλεσμα, ἕνα ἀναπόφευκτο ἐπικολιπόμενον τῆς προόδου τῶν κοινωνικῶν

ΓΑΒΡΙΑ Δ' ΑΝΟΥΝΤΣΙΟ

Η ΤΖΟΚΟΝΤΑ*

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ μεταφράστης

ΣΚΗΝΗ Δ'.

(*) Λούκιος Σεντάλος χαμογελᾷ δειλά δειλά, γυρίζοντας ἀκόμα τὸ φάλαγγ ἀνάμεσα στὰ δάχτυλά του. Ἐνῶ ἡ Σουλβία βάζει τὰ πόδια σ' ἕνα ποτήρι Κ' οἱ δύο τους, μετὰ τὴν σιγαλή, ἀκοῦνε τις καρδιές του νὰ χτυποῦν μ' ἀγωνία. Ὁ ἥλιος γέροντος χρυσώνει τὸ δωματίον. Ἀπὸ τὸ ἔννοιμα τοῦ παρσθίου φαίνεται ὁ οὐρανὸς χλωμασμένος τὸ Σάν Μινιάτο φεγγαρολαίε στὸ πῆλαμα· γλυκὸς εἶν' ὁ ἀέρας, δίχως ἀλλαγῇ.)

ΛΟΥΚΙΟΣ (κιντίζοντας στὸν ἀέρα, ἀφουγκραζόμενος, χαμηλόφωνα) Εἶναι μιὰ μέλισσα μέσιν σὴν κάμαρα.

* Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθμὸ 344.

ΣΥΑΒΙΑ (ἀνασηκώνοντας τὸ πρόσωπο). Μιὰ μέλισσα;

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ναί, δὲν ἀκοῦς;

(Τεντώνουν κ' οἱ δύο τὴν ἀκοή στὸ βούισμα)

ΣΥΑΒΙΑ. Καλὰ λές.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ἰσως τὴν ἔφερες ἐσὺ, μετὰ τὰ τρυπαφυλλῆ.

ΣΥΑΒΙΑ. Αὐτὰ, τὰχει κομμένα ἡ Μπατά...

ΛΟΥΚΙΟΣ. Τὴν ἔκρουα νὰ γείξ πρωτῆτερα, κἀτω στὸν κῆπο.

ΣΥΑΒΙΑ. Τί χαρὰ πού πῆρε πού γύρισε στὸ σπίτι τῆς!

ΛΟΥΚΙΟΣ. Καλὸ εἶτανε πού τὴ στείλατε μακριὰ τότε.

ΣΥΑΒΙΑ. Ἐγείνε πιδ ὁμορφὴ καὶ δυνάμωσις πού ἀνάσανε τὴ μυρουδιά τῶν πεύκων. Τί καλὴ πού θὰ εἶναι ἡ ἀνοιξὴ στὴν Μπούκκα τοῦ Ἀρνου! Δὲν ἤθελες νὰ πῆς ἐκεῖ, λίγο;

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ἐκεῖ, στὴ θάλασσα... Ὅσ' οὐ ἔρεσε;

(Ἡ φωνὴ καὶ τῶν δύο τους παραλλάζει μετὰ μιὰ μικρὴ τρεμούλα.)

ΣΥΑΒΙΑ. Νὰ περάσω ἐκεῖ μιὰν ἀνοιξή, εἶτανε πάντα τόνειρό μου.

ΛΟΥΚΙΟΣ (πληγμένος ἀπὸ τὴ συγκίνηση). Τὸ δικό σου τῶνερο εἶναι τὸ δικό μου, Σουλβία (τὸ φυλαχτὸ τοῦ πέφτει ἀπὸ τὰ χέρια.)

ΣΥΑΒΙΑ (σκέπτοντας μ' ὁρμὴ νὰ τὸ σηκώσῃ). Ἀχ, τὰφηνες κ' ἔπεισε! Ὅσ' ὅλγαυε κανεὶς κακὸ προμήνυμα... Κόττα. Τὸ βούζω στὸ κεφάλι ἀπάνω τῆς Μπατάς. Ἐμμερὸ σὰ διαμάντι, μετὰ σὰ γραφτὸ τῆς Μπατάς! (Ἀκκοιμῶν ἀποφασιστικῶς τὸ φυλαχτὸ ἀπάνω στὸ μῆτρο τῶν πόδων.)

ΛΟΥΚΙΟΣ (ἀπαλύνοντας τὰ χέρια του πρὸς τὴ Σουλβία, σὰ νὰ δέεται). Σουλβία μου! Σουλβία!

ΣΥΑΒΙΑ (τρέχοντας σιμὰ του). Ἐχεις τίποτα; Ἐγείνε, χλωμότερος... Ἀ, ἔχεις κοπιᾶσαι παραπολὺ σήμερα, εἶσαι παραπολὺ κουρασμένος. Κάθισ' ἐδῶ, ἀθήσε. Θέλεις ἕνα κόμπο ἀπὸ κείνο τοῦ δυκαμωτικό; Σοῦ ἤρθε ζάλη; Δὲ μπορεῖς; Πές μου.

ΛΟΥΚΙΟΣ (πιδόνοντας τὰ χέρια τῆς, μ' ἀγάπης λαχτάρα). Ὅχι, ὅχι, Σουλβία, ποτὲ δὲν ἐννοίωσα τὸν ἐκυτό μου τόσο καλὰ... Ἐσὺ, ἐσὺ κάθισε, κάθισ' ἐδῶ κ' ἐγὼ στὰ πόδια σου, ἐπιτέλους, μ' ὅλη τὴν ψυχὴ μου, γιὰ νὰ σὲ λατρεύω, νὰ σὲ λατρεύω!

(Ἐκείνη ἀφήνεται νὰ πέσῃ στὸ διβάνι κι αὐτὸς στὰ γόνατα ἐμπρός τῆς. Ἐκείνη εἶν' ὅλη τρεμούλα καὶ λαχτάρα, καὶ βάζει τὰ χέρια τῆς στὰ χεῖλη τοῦ ἀ-

μορφῶν. Πῶς ἡ ἰδεολογία δηλ. δὲ προσηύεται, ἀλλὰ ἀπολοῦνται, δὲν εἶναι αἰτία, ἀλλὰ ἀποτέλεσμα.

Τούτῃ τὴν ὁλιστικὴν ἀλήθειαν καιρὸς νὰ τὴν νοιώσῃς εἶναι οἱ ἰδεολογιστὲς οὐτοπιστῆς, εἶναι ἐν γένει οἱ θιασῶτες τοῦ μεταφυσικοῦ ὁπλοῦντος, ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τόπος καὶ χρόνος, καὶ ποὺ τὴν ὑπαρξὴν τοῦ τὴν ἐφεύρει στὴν ὄχι ἀρκετὴν ἀκόμα ἀνάπτυξιν τῆς τεχνικῆς. Ἀπόλυτοι εἶναι μόνο ἡ ἐξέλιξις, ἡ ἀδιάκοπη αὐτὴ πρόοδος, ποὺ περιβάλλει ὅλα. Καὶ εἶναι ἀπόλυτοι, γιατί βγαίνει ἀπ' τὴ φύση, καὶ εἶναι ἀνάγκη τῆς φύσης.

Ἡ ἐπιδραστὴ λοιπὸν τῶν κοινωνικῶν σταθίων ἀπάνου στὸν ἄνθρωπον, τὸν ἔκανε νὰ ἐξελιχθῇ σ' ὅλα, ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τοῦ ὡς τὴν ἰδεολογία του. Αὐτὴ ἡ ἰδέα ἐπιδραστὴ ἔκανε, φυσικῶς, νὰ ἐξελιχθῇ καὶ ὁ ἀτομικὸς ἐγωϊσμός, ν' ἀλλοθῇ δηλ. μορφῇ, ἔτσι ποὺ νὰ μὴ τὸν βλέπομε τώρα μὲ τὴν πρωτόγονή του τραχύτητα. Ὅλη τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴ τοῦ ἐγωϊστικοῦ ἐνστικτοῦ τὴν ἔφεραν οἱ καὶ πορὰ καὶ νούργιες ἐξωτερικῆς συνθήκες, ποὺ τὴν δημιουργοῦσαν τὰ κοινωνικὰ στάδια, καὶ ποὺ ἔχουσιν, γὰρ νὰ ἐκπληρωθῶν, συμμόρφωσιν τοῦ ἀτόμου μὲ τὴν ἀπαίτησιν τους. Ἡ συμμόρφωσις αὐτὴ ἔκανε ν' ἀλλοθῇ, ἐξωτερικῶς, νὰ φαίνηται δηλ. κοινωνικὰ ταχυντὴ, καὶ ἔλ' αὐτὰ μόνο καὶ μόνο γὰρ νὰ χορτάσῃ εὐκολώτερα τὸ ἐσωτερικὸ ἀμετάβλητον ἐνστικτο τοῦ συμφέροντος, τὸν ἀτομικὸ ἐγωϊσμό. Μὴ μὰς ἀπατάνε λοιπὸν ἀλτρουϊστικὰ φαινόμενα, καὶ σίλλογοι ἀλληλοδοσίαι. Ἄν κοιτάξουμε στὸ βάθος τῶν φαινομένων αὐτῶν, θὰ δοῦμε καὶ ἐκεῖ τὸν ἴδιον, τὸν ἀνίκητον, τὸν καθαρὸ ἀτομικὸ ἐγωϊσμό.

Ἔτσι προχώρησε ἡ κοινωνία, μὲ βάση τὸ ἐγωϊστικὸ ἐνστικτο τοῦ ἀτόμου. Μέσα τῆς ὥρας, ἀπὸ τοὺς πρὸ παλαιοῦ χρόνους, εὐνοοῦσε ἡ τύχη μερικούς, ποὺ ἔτσι κατῳρθώσαν νὰ ὑπερτρέφουν τὸ ἐγωϊστικὸ τους ἐνστικτο, μὲ θυσία τοῦ ἐγωϊσμοῦ τῶν ἄλλων. Οἱ τυχεροὶ αὗτοι ἀρχισαν νὰ μεταχειρίζονται γὰρ δικὰ τους ἀνάγκη τὴν δύναμιν, ποὺ χρειάζονται οἱ ἄλλοι γὰρ τὸν ἑαυτὸν τους, καὶ ἔτσι ἔγινε ἡ ἀρχὴ τῶν δυὸ κοινωνικῶν τάξεων, ποὺ βαστάν ὡς τὰ σήμερα, ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Ἡ γέννησις τῶν τάξεων αὐτῶν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ ἔτσι: Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔφτασε στὸ γεωργικὸ τοῦ στάδιον, εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ἡρεμίας, ταχυτικῆς ζωῆς, ὅταν τὸν ὥριον, γὰρ νὰ μὴ πορῇ, ἔτσι νὰ ἐκμεταλλεῖται καλὰ τὴ γῆν, μὲ ἀρχέγονα μέσα ποὺ διαθέτεται. Ἐξέτασαν ὁμοῦ σύγχρονα ἐκτεθειμένοι καὶ τὸ κιντύνους ἀ-

γῶν θερμῶν, ἔπειτα ἐχρηκτικῆς εἰσβολῆς ξένων φυλῶν, ἀναπόφευκτος τοὺς καιροὺς ἐκεῖνους, καὶ τέτοιες εἰσβολὲς ὡς τοῦ ἀφάνιζαν καὶ καλὸν τοῦ, καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον. Τοῦτο ἀνάγκασε τὴν πρῶτην ἐκείνην γεωργικὴν κοινωνίαν, νὰ ὀρίσῃ ἕνα μέρος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ἄλλου, ποὺ θὰ καλλιεργοῦσε τὴ γῆν. Διαίρεθῃσαν ἔτσι σὲ μιὰ τάξιν κυνηγῶν, καὶ τοὺς ποῦμε, καὶ μιὰ τάξιν γεωργῶν. Ἐπειδὴ ὁμοῦ οἱ πρῶτοι εἴτανε ὁπλισμένοι καὶ δυνατοί, κατῳρθώσαν σιγά σιγά, μετὰ τὴν ἔξω νίκην τους, νὰ στρίψουν τὰ ὅπλα τους καὶ τὴ δύναμήν τους πρὸς τὴν ἴδιαν κοινωνίαν τους, καὶ νὰ ἐπιδρῶντο στὰς ἀπολλοὺς γεωργούς, ἀναγκάζοντάς τους ἔτσι νὰ ἐργάζονται γὰρ λογαριασμὸν ἐκείνων.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελειώνει.)

ΦΩΤΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

ΓΡΑΦΕΣ ΛΙΓΟΛΟΓΕΣ

Ζ.

ΠΡΩΓΚΗΠΟ, 25 τοῦ Μαγιοῦ 1908,
δ 1) 2 τοῦ πρώτου, στὴν τεράστια τοῦ κ. Γ. Π.

Καλημέρα σου ἀπὸ τὴν περίμορφη βίλλα τοῦ Π. μὲ τὰ κελαρήματα τῶν πουλιῶν καὶ μὲ τὴν ἀστερένην μαργαριτωμένην ποὺ ἀπλώνονται κάτω στὸν κήπον.

Μπροστὰ μου ἡ θάλασσα γαλήνια, ἡ θάλασσα μὲ τὰ δυὸ τρία φαροῦλά της καὶ πέρα τὰ περιγιάλια τῆς Ἀσίας καὶ δεξιὰ ὁ Ὀλυμπος τῆς Βιθυνίας καταχηνισμένος καὶ ἀριστερὰ ἡλῖος καὶ δυσμὴ ἕνα βουναλάκι μικρό, τσοδόα, ἐλοπράσινο, καὶ ἐλοπρόγυρα μπαξέδες ποὺ φτάνουν ἴσαμε τὰ κροθαλάσσι καὶ βίλλες ζουγραφισμένες, λές, καὶ ὄχι χτισμένες καὶ τὸ νησάκι τὸ μικρό, τὸ μικροῦταϊκο, μὲ τὰ τρία τέσσερα δαντράκια τοῦ στὴν κορφή—τὸ νησάκι τὸ χαριτωμένο ποὺ τὸ πρωτόειδα πέρσι καὶ σήμερα τὸ χαριέτηςα σὰν παλιὰ μου, ἀγαπημένη γνωριμιά...

Ἀνάμεσα σὲ τέτοιον Παράδεισον καὶ ὁμοῦ ἡ ψυχὴ μου δὲ χαίρεται. Τὸ ἐναντίον, μιὰ λύπη ἀλαφρὴ κίθω νάπλώνεται πάνου τῆς, ἕνας πόνος γλυκός, μὲ πάντα πόνος. Καὶ δὲν παραξενεύομαι. Ἡ ψυχὴ μας ζητάει τὸ σύντροφόν της καὶ στὴ χαρὰ καὶ στὴ λύπη. Στὴ λύπη γὰρ νὰ παρηγοριέται καὶ στὴ

* Κοίταξε ἀριθ. 341 καὶ 342.

χαρὰ γὰρ νὰ τὴν ἀπολαύσῃ καὶ μὴ μόνον.

Πρῶτ' πρῶτ' ἀνέδρα καὶ ὁ Γιάγκος πάνου καὶ μὲ καλημέρισε κρατώντας τὸ Βαλαωρίτη στὰ χέρια. Διαβάσαμε τὸν «Ἀστραπόγειον» πλὴν τὸ Τούρκικες βίλλες. Ἀντικρὺ, σὲ Ἀσιατικὰ ἀκρογιάλια, ἀγκομαχάει ὁ σιδηρόδρομος τῆς Μπαγδάτης ἕνα χε-λιδονάκι στὴ φοιλήτα του, πάνου ἀπὸ τὸ κεφάλι μας, ἀκομπανιάρει μὲ τὸ γλυκὸ τοῦ τὸ τραγούδι τὴν ἀρματωλικὴν καὶ λυρικώτατην στροφῆν...

Τίποτα! Τίποτα! Μὲ ὅλο τὸ λυρισμὸν τοῦ ὁ Βαλαωρίτης δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ μπροστὰ σ' ἕνα Σολωμό, σ' ἕναν Παλαμά. Μικραίνει πολὺ ἀπέναντι σὲ τέτοιον γίγαντα.

Η'.

ΠΟΛΙΤΗΣ, 26 τοῦ Μαγιοῦ.

— Σὲ κηδεῖα πάμε;

Ὁ Ἀλέκος χαμογέλασε καὶ ὁμοῦ δὲν εἶχε δίκιο. Εἴταν πρῶτόν, γυρίζομε ἀπὸ τὴν Πρίγκηπο μὲ τὸ βαποράκι καὶ βρισκόμαστε πάνου στὸ γιοφύρι τοῦ Γαλατῆ. Κόσμος καὶ κόσμος. Τὸ μεγάλο γιοφύρι γιομάτο. Τὰ βαποράκια ὅλα σκεδὸν κείνη τὴν ὥρα ξεδράζανε πάνου στὸ γιοφύρι κόσμος μελίσσι ἀπὸ τὰ Πρίγκηπον καὶ ἀπὸ τὰ γιοφύρια τοῦ Βισπόρου καὶ ἀπὸ τὰ κροθαλάσια τοῦ Κεράτιου. Μὲ δυσκολία μεγάλη περπατοῦσαμε, σιγά σιγά, ἀχνοὶ δὲν ἔβγαίνε ἀπὸ τὸ στόμα μας, καὶ εἴχαμε ὅλοι μας. Ἄντρες καὶ γυναῖκες, Ρωμοὶ καὶ Τούρκοι, καὶ Ὀδριαὶ καὶ Ἀρμένιοι καὶ δὲν ξέρω ποιοὶ ἄλλοι ἀκόμα, μιὰ τέ-τια ἐπίσημη πῆξα σὰ νάκαλοῦντομε λεῖψανο.

Δὲν ξέρω πῶς μούρχότανε νὰ βάλω τὴν φωνήν, νὰ βρῶ, νὰ γελάσω—μὰ κρατήθηκα. Ποῦ νὰ γελάσεις! Οἱ χαφιέδες καὶ τὸ γέλιο σου ἀκόμα εἶναι καλοὶ νὰ σοῦ τὸ καταδώσουν... γὰρ συνωμοσία κατὰ τοῦ καθεστώτος!

Ἡ ἰδέα ἱερὴ σιωπὴ βασίλευε καὶ μέσα στὸ βαποράκι. Ποιῶ καὶ ὁμοῦ τοιμουδιά. Ζωὴ τὴ λές αὐτὴ; Ἀχ, καημένη Ἀθήνα!

Ἐνν δειλινὸν πηγαίνομε μὲ τὸ σιδηρόδρομον ἀπὸ τὸ Χαϊντάρ Πασσὰ στὸ Μαλτεπὲ γὰρ νὰ περάσουμε μὲ τὸ βαποράκι στὴν Πρίγκηπο. Μὲ τὸ φίλον μου καθίσταμε σὲ μι' ἄκρην τοῦ βαγονίου, μοναχοὶ μας. Κουθεντιάσαμε λεύτερα. Στὸν πρῶτον σταθμὸν μοῦ λέει ὁ φίλος μου:

— Ἀ δεῖς κανένα φέσι; καὶ καθίσει κοντὰ μας, τοιμουδιά πιά...

πάνου γὰρ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ μὴ λήσῃ. Κ' ἔτσι τοῦ περνοῦν μὲς ἀπ' τὰ δάχτυλά της ἡ πνοὴ καὶ τὰ λόγια.)

— Ἐπ' τέλους! Εἴτανε σὰν πλημμύρα ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ μακριὰ, μιὰ πλημμύρα ἀπ' ὅλα τὰ ὠραία πράγματα καὶ ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ τὰ πράγματα ποὺ εἶχε χυμένα στὴ ζωὴ μου ἀπὸ-ου μ' ἀχάπης; καὶ εἶχα τὴν καρδιά μου ὁλόγεμη ἀπὸ αὐτὰ, καὶ τὸ δόσ' ὁλόγεμη ὥστε πρῶτ' ἔγινε ἐγὼ ἀπὸ τὸ βάρος καὶ λιγὸς οὐχοῦσα καὶ πέβαινα ἀπὸ τὴν ἀγωνία καὶ τὴ γλύκα, γιατί δὲν τολμῶσα νὰ πῶ...

ΣΤΑΒΙΑ (λευκὴ στὸ πρόσωπον καὶ μὲ φωνὴ σβημένη.) Μὴν τὸ πῆς, μὴ μοῦ πῆς πιά!

ΔΟΥΚΙΟΣ. Ἀκούτε με, ἀκούτε με. Ὅλους τοὺς καημούς ποὺ ὑπόφερες, τὴν πληγὴν ποὺ ἔλαβες χωρὶς φωνὴν νὰ βγάλῃς, τὰ δακρυὰ ποὺ ἔκρυβες γὰρ νὰ μὴν ἔχω ἐγὼ νὰ ντρεπόμαι καὶ νὰ πονῶ, τὰ χαμὸ γελα ὅπου σκέπαζες τὴν πίκρυν σου, τὸ ἀπειρο ἔλας γὰρ τὸ σφάλμα μου, τὸ θάρος τὸ ἀνίκητον μπροστὰ στὸ θάνατον, τὸν ἄγριο τὸν ἀγῶνα γὰρ τὴ ζωὴν μου, τὴν ἐλπίδα ποὺ κράτησες ἀναμμένη πάντα στὸ προσκέφαλό μου, τὴν ἀγρύπνην, τὴν ἐννοίαν, τὰ διά-κοπο τὸ καρδιοχτύπι, τὴν ἀπαντοχὴν, τὴν σιωπὴν, τὴν χαρὰν, ὅτι ὑπάρχει βαθύ, ὅτι ὑπάρχει γλυκὸ καὶ ἡ-

ρωϊκὸ σὲ σένα, ὅλα τὰ γνωρίζω, ὅλα τὰ ξέρω, ἀγαπημένη, ἀγαπημένη μου ψυχὴ καὶ, ἂν τὰ ποινὸν τὸ χτύπημα μπόρεσε νὰ σπᾶσῃ ἕνα ζυγὸν, ἂν τὸ αἷμα μπόρεσε νὰ μὲ λυτρώσῃ ἐμένα, (ὦ, ἔσε με νὰ τί πῶ!) εὐλογῶ τὴν βραδυὰ καὶ τὴν ὥραν ποὺ μὲ ἔβραν ἐτοιμαθῆναι σ' αὐτὸ τὸ σπῆτι τοῦ μαρτυρίου σου καὶ τῆς ἀγάπης σου γὰρ νὰ λῶ ἄλλη μιὰ φορὰ ἀπὸ τὰ χέρια σου, —ἀπὸ αὐτὰ τὰ θεϊκὰ χέρια ποὺ τρέουσιν, —τῆς ζωῆς τὸ δῶρον (Πιέζει τὰ δόλωμα χεῖλην τοῦ σιὸς ἀπαλάμης τῆς καὶ ἐκείνη τὸν κυττάζει μέσ' ἀπὸ τὰ δάκρυα ποὺ τῆς νοτίζουν τὰ ματόκλαδα, μεταμορφωμένη ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν τὴν ἀπροσδόκητην.)

ΣΤΑΒΙΑ (μὲ φωνὴν σβημένην καὶ κομμένην.) Μὴ λές, μὴ λές πιά! Δὲ βαστάει ἡ καρδιά μου... Μὲ πνίγεις ἀπὸ τὴν χαρὰ... Μιὰ μόνον λέξη περίμενα 'πὸ σένα, μιὰ μόνον, τίποτ' ἄλλο καὶ ἔβρανα μὲ πλημμυρίζεις μ' ἀγάπην. μοῦ γιομίζεις ὅλες τὴς φλέβες, μὲ σηκώνεις ψηλότερα καὶ ἀπ' τὴν ἐλπίδα, ξεπερνᾷς τὸν οὐρανόν μου, μοῦ δίνεις τὴν εὐτυχίαν ποὺ ὑπερβαίνει κάθε ἀπαντοχὴν... Ἀ, τί εἶπες γὰρ τοὺς καημούς μου; Καὶ τ' εἶναι τάχα ὁ πόνος ποὺ ὑπόφερα, τί εἶναι τάχα ἡ σιωπὴ ἡ ἀναγκαστικὴ, καὶ τ' εἶναι ἕνα δάκρυ, καὶ τ' εἶναι ἕνα χαμόγελο, μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν πλημμύραν ποὺ μὲ συνεπαίρνει; Αἰσθάνο-

μαι πῶς ἀργότερα, γὰρ σένα, γὰρ σένα, θὰ πικραθῶ ποὺ δὲν ὑπόφερα ὅσο πρέπει... Ἰσως δὲν ἔχω ἀγγίξει τὸ βάθος τοῦ πόνου, ξέρω ὁμοῦ ὅτι ἔχω φτάσει τώρα στὴν κορφὴν τῆς εὐτυχίας. (Χαϊδεύει τρελλὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ τῆς ἐρημένην ἀπάνου στὰ γόνατά της.)

— Σήκω! Σήκω! Ἐλα σιωπῶτερὰ στὴν καρδιά μου, γέμει ἀπάνου μου, ἐκπλώτου σὴν στοργὴν μου, σπῆξε τὰ χέρια μου στὰ βλέφαρά σου, σῶπα, δὲς ὄνειρο, μαζώξε τὴν δύναμιν τὴν βελτίαν τῆς ζωῆς σου. Ἀ, ἔπρεπε ὅχι μονάχα ἐμένα νὰ γαπῶς, παρὰ τὴν ἀγάπην ποὺ ἔχω ἐγὼ γὰρ σένα: νὰ γαπῶς αὐτὴν μου τὴν ἀγάπην! Δὲν εἶμαι ὡραία ἐγὼ, δὲν εἶμαι ἀξία γὰρ τὰ δικά σου μάτια, εἶμ' ἕνα ταπεινὸ πλάσμα μέσα στὸν ἥτιον ἡ ἀγάπην μου ὁμοῦ εἶναι ὑπερ-καλλὴν, εἶναι ψηλὰ περίφηλα, εἶναι μοναδική, εἶναι ἀλάθευτη σὰν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, εἶναι δυνατώτερη καὶ ἀπὸ τὸ θάνατον, εἶναι ἰκανὴ γὰρ θάνατον: θὰ σοῦ δώτῃ ὅτι τῆς ζητήσης. Μπορεῖς νὰ τῆς ζητήσης καὶ ὅτι δὲν ἔλπισε κανεὶς ἀκόμα.

(Τὸν σέρνει πρὸς τὴν καρδίαν τῆς, ἀνασηκώνον- τας τὴν κεφαλὴν τοῦ. Ἐκείνος κρατεῖ κλειστά τὰ μά-τια καὶ σφιγμένα τὰ χεῖλη, κατάκλιτος, μεθυμένος, ἐξαντλημένος.)

— Σήκω! Σήκω! Ἐλα σιωπῶτερὰ στὴν καρδιά